

Ob koncu tega pregledovanja bi lahko kdo dobil vtis, da mi je šlo za zmanjšanje zaslug Jožefa Burgerja glede izboljšanja bibličnega besedila v slovenskih lekcionarjih.²⁴ Te zasluge so nesporne zlasti zato, ker je njegova redakcija lekcionarja v ponovnih izdajah segla tudi prek mej Kranjske, ker so jo ponatiskovali na Dunaju tudi kot šolsko knjigo, pa je kot berilo vzgajala rodove Slovencev. Hotel sem le opozoriti na pomen človeka, ki je v svojem času veliko naredil za slovensko kulturo, pa je zdaj preveč ob strani, morda tudi zato, ker je bil tujega rodu in ker so ga zasenčili veliki sodobniki. Najbrž tudi ta članek ne bi nastal, če ne bi moral pisati življenjepisa za Slovenski biografski leksikon.

Olga Kunst-Gnamuš

Pedagoški inštitut Ljubljana

OD POMENA DO OBLIKE POVEDI

Empirično raziskovanje učenčevih skladenjskih zmožnosti je opozorilo na dve pomankljivosti pri pouku skladnje:

učenca ne uzaveščamo o razmerjih med pomenom in obliko povedi in o dinamičnem razmerju med skladenjsko in oblikoslovno ravnino. Izid takega pouka je, da imajo učenci, ki prihajajo od doma s pomankljivimi jezikovnimi izkušnjami, težave pri razumevanju pomensko strnjenih povedi, zloženih povedi in besedil. Jezik se jim kaže kot vsota nepovezanih ravnin. Zato želim s to razpravo prispevati k razvijanju pomensko in funkcionalno zasnovanega jezikovnega pouka.

Jezik se neprestano prilagaja novim družbenim in osebnim izraznim potrebam. Je torej dinamičen sestav. Dinamiko jezikovnega sestava je mogoče zagledati v procesu njegovega funkcioniranja, upovedovanja pomena. Bistvena jezikovna funkcija je namreč pretvarjanje pomena, vsebine v jezikovne oblike, ki so osvobodene prostorske in časovne vezanosti in se lahko prilagajajo človekovim spoznavnim potrebam. Osrednja naloga jezikoslovja je, da pojasni razmerje med jezikovno obliko in pomenom.

Ubeseiditenih procesov ni mogoče pojasniti, ne da bi sočasno opazovali dinamična razmerja med oblikoslovno in skladenjsko ravnino. Dinamična razlaga razmerij med obema ravninama pa ne izključuje njune relativno statične in hierarhične urejenosti. Za upovedovalno bazo smo izbrali poimenovalne enote, ki so v neposrednem pomenu v a l n e m r a z m e r j u do nejezikovne dejanskosti. Nejezikovno dejanskost razumemo dobesedno, čeprav je treba opozoriti, da je njena posplošena vsebina prisotna že v hierarhični gradnji besedišča (pohišstvo je nadpomenka za mize, stole, omare itn., z besedo miza sicer lahko poimenujemo povsem konkretni predmet, lahko pa množico predmetov, ki jih uporabljamo kot delovno površino in ki stojijo na nogah). Vendar se s pomensko razpetostjo besednega pomena od konkretnega do abstraktnega tu ne moremo ukvarjati.

Ubeseiditev pomena bomo predstavili na treh ravninah, na ravni poimenovanja, upovedovanja in pretvarjanja. Pojasniti bomo skušali, katere pomenske sestavine vpeljujemo na vsaki od teh ravnin in s katerimi oblikovnimi sredstvi jih uresničujemo. Višje ubese-

²⁴ J. Burger je bil velik zagovornik metelčice, Veriti ni nikoli pisal v pisavi, ki se mu je kot tujcu morala zdeti zelo čudna.

ditvene ravnine bodo operirale s pomenskimi in oblikóvnimi izidi nižjih. Z najrazvitejšimi pomenskimi sestavi – besedili se tu ne bomo ukvarjali.

1. Poimenovanje

Poimenovanje je jezikovna dejavnost, pri kateri postavljamo razmerja med zaznamovanim in zaznamujočim, pojave poimenujemo. Zaznamovano (pomen, vsebina) je pojavnost ali nejezikovna dejanskost, razčlenjena na naslednje pomenske kategorije: predmeti (sem uvrščamo tudi živo), lastnosti, dogajanja, stanja in okoliščine (J. Dular, R. Kirn, 1980, s. 12). Zaznamujoče so besede – poimenovalne enote, ki jih na podlagi njihovega pomena, to je razmerja do predmetnopomenskih kategorij, razvrščamo v množice besed, besedne vrste: samostalnik (N), pridevnik (A), glagol (V) in prislov (Adv.). Očitno je, da na podlagi neposrednega poimenovalnega razmerja ni mogoče določiti pomena zaimka, veznika, členka. Pa tudi besede, kot so pregled, lajež, gibanje ipd. se na pomenski ravni uresničijo kot glagolska zveza (pregled predpostavlja vršilca dejanja, dejanje pregledati in cilj dejanja). Te besede so torej v posredem poimenovalnem razmerju do pomena in pomensko jih je mogoče razložiti, če pojasnimo nekatere vmesne izpeljave. O medmetu, ki ima kot besedna kategorija povsem samosvoj položaj, ne bomo razpravljali.

Poimenovanje se praviloma ne uresničuje kot samostojna jezikovna dejavnost. Otroke učimo pomena besed s povedjo To je ... Tudi kasneje se učimo pomena besed, vendar najpogosteje iz povedi. Poimenovalne enote so podlaga za oblikovanje povedi, kajti šele povedi so sporočilne enote, z njimi se sporazumevamo. Tudi pomena besed se učimo iz povedi. Poimenovalno razmerje ne izčrpa pomena besed, četudi ni mogoče soglašati z Wittgensteinom, ki pravi, da pomen določa raba.

Med poimenovalnimi enotami ima posebni položaj glagol. Pomensko se namreč uresniči kot postavljanje razmerij med predmeti (Postavila je vazo na mizo pomeni, da je med mizo in vazo vzpostavila prostorsko razmerje), kot spreminjanje stanja predmetov (Ubil je psa pomeni, da je povzročil, da je živ pes postal mrtev) ali kot ugotavljanje stanja ali dogajanja (Deček spi, Slika visi na steni). Že zaradi načina svojega pomenskega uresničevanja, ki je v bistvu skladijsko, je glagol pomensko središče in izhodišče pri oblikovanju stavka. Že v svojem pomenu nosi informacije obveznih pomenskih dopolnilih in tako o skladijskih razmerjih med njim in samostalnikom.

NEJEZIKOVNA DEJANSKOST = ZAZNAMOVANO

			(pomen poimenovalnih enot)		
	↓	↓	↓	↓	↓
<i>predmeti</i>	<i>lastnosti</i>	<i>dogajanja</i>	<i>stanja</i>	<i>okoliščine</i>	
deček	lep	teči	visi	včeraj	
stol	star	reže	stoji	zunaj	
krt	tak			tam	
osat					

Samostalnik (N) Pridevnik (A) Glagol (V)

Prislov (Adv.)

POIMENOVALNE ENOTE = ZAZNAMUJOČE (glasovni izraz za predmetnost)

2. Upovedovanje

Druga pomenotvorna ravnina je skladijska. Opisuje, kako oblikujemo pomenske enote višje vrste – povedi, enote sporočila. Izhodišče za oblikovanje povedi so poimenovalne enote, ki vstopajo v skladijska razmerja. Upovedovalno jedro, ki določa obvezna po-

Pomenske prvine modalne komponente in način njihovega oblikovnega uresničevanja

Izberimo za jedro upovedovalne propozicije glagol razbiti, ki predpostavlja vršilca dejanja (deček), cilj dejanja (vrč) ter neobvezno dopolnilo sredstvo dejanja (žoga): RAZBITI, deček, vaza, žoga. Iz te propozicije je mogoče izpeljati razne povedi. Oblikovanje povedi je odvisno od govorničevega sporočilnega namena.

Prvine modifikacije propozicije v poved izčrpno prikaže J. Toporišič v poglavju o upovedovanju (1976, s. 422–437).

Modalno komponentno uresničujemo na več načinov: z oblikospreminevalnimi oblikoslovnimi sredstvi (končnico), z določanjem skladenjskih vlog na površinski strukturi povedi oziroma s hierarhizacijo skladenjskih pomenov. Skušajmo to ponazoriti.

(1) Modalna komponenta določi propozicijo glede na osebo, število udeležencev, čas, naklon in način dogajanja. Najpomembnejše slovnično sredstvo za uresničevanje teh pomenkih prvin je oblikovanje glagola v osebno glagolsko obliko, ki je jedro površinske strukture enostavne povedi:

V (razbiti) \longrightarrow V_f (osebna glagolska oblika)

Deček	}	razbije je razbil razbil boš naj razbije	šipo z žogo
-------	---	---	-------------

Vršilec dejanja je postal površinski osebek in se je uresničil v obliki samostalniškega imenovalnika N_f. Šipa je postala površinski predmet in se je uresničila v obliki tožilnika N₄ (šip-o), žoga je postala prislovno določilo sredstva v orodniku N₆ (z žog-o). Dobili smo oblikovno strukturo povedi:

N _f (os.)	\longrightarrow	V _f (pov.)	$\begin{matrix} \nearrow \\ \searrow \end{matrix}$	N ₄ (pr.) N ₆ (p.d.s.)
-------------------------	-------------------	--------------------------	--	---

Osebek določi število in spol povedka (ujemanje), povedek sklon predmeta in prislovnega določila sredstva (rekcija).

Oblikoslovna spremenljivost glagolske in samostalniške oblike (končnice) je torej usmišljena skladenjsko. Omogoča, da uresničimo modalne kategorije časa, naklona in načina ter skladenjsko-pomenske vloge samostalnika (N \rightarrow N₁₋₆):

Vrat-a so odprta.	Samostalnik je stavčni osebek, pomensko pa nosilec stanja.
Pojdi k vrat-om.	Samostalnik je prislovno določilo kraja, pomensko pa izraža smer dejanja.
Zapri vrat-a.	Samostalnik je predmet, pomensko pa cilj dejanja.
Ne stoj pri vrat-ih.	Samostalnik prislovno določilo kraja, pomensko določa kraj dejanja.
Ne treskaj z vrat-i.	Samostalnik je p.d. sredstva, pomensko pa sredstvo dejanja.

Razne skladenjske pomene samostalnika kot nosilca istega predmetnega pomena smo uresničili s končnico ali s končnico in predlogom. Sklanjamo in spregamo torej ne zaradi

sklanjanja in spreganja, ampak prek oblikovne spremenljivosti uresničujemo skladenjske vloge besed.

(2) Pomensko podstavo lahko izrazimo nikalno ali nenikalno:

Deček	⎧	je razbil	vazo	z žogo.
		ni razbil	vaze	z žogo.

(3) Hotenjsko določimo propozicijo z vpeljavo modalnih glagolov:

Deček	⎧	hoče	razbiti vazo z žogo.
		mora	
		noče	
		želi	
		sme	

(4) Propozicijo lahko modificiramo tudi s hierarhizacijo pomenske podstave, to je z določanjem pomenskih sestavin, ki bodo postale površinski osebek oziroma predmet:

Osebek postane:

- vršilec dejanja: Deček je razbil vazo.
- cilj dejanja: Vaza je bila razbita z žogo.
- sredstvo dejanja: Žoga je razbila vazo.

Seveda s hierarhizacijo pomenske podstave izrazimo razne sporočilne pomeni. V prvi povedi poudarimo vršilca dejanja in cilj dejanja, v drugi cilj dejanja in sredstvo, a vršilec stoji v ozadje.

(5) Poleg pripovednih povedi lahko tvorimo vprašalne:

Je deček razbil vazo z žogo?

Je deček razbil z žogo vazo?

Je z žogo razbil vazo deček?

(6) Pomembna sestavina modalne komponente je tudi določitev sporočilne aktualnosti propozicionalnih pomenskih sestavin. Sgall s sodelavci (1973) govori o oblikovanju s p o r a z u m e v a l n e g a v z o r c a. Njegovi temeljni sestavini sta izhodišče in jedro. Govorec najprej določi sestavino povedi, za katero meni, da je znana tudi poslušalcu, nato o njej sporoči novo. Psiholingvistične raziskave kažejo, da so otrokove prve povedi oblikovane po načelu aktualnega členjenja. Otrok jih oblikuje prej, ko obvlada njihovo skladenjsko oblikovanje. Ne le razvojno, tudi v procesu upovedovanja govorec najprej določi sestavine sporazumevalnega vzorca.

Aktualno členitev povedi uresničujemo s hierarhizacijo skladenjskih pomenov (kot smo že prikazali), z besednim redom in (ali) z jakostno členitvijo povedi. Npr.: Deček je razbil vazo z ŽOGO – (nezaznamovani besedni red). Deček je razbil z žogo VAZO – (ne morda šipe). Vazo je razbil z žogo DEČEK – (ne morda deklica). Deček je vazo razbil z ŽOGO – (ne morda s kamnom).

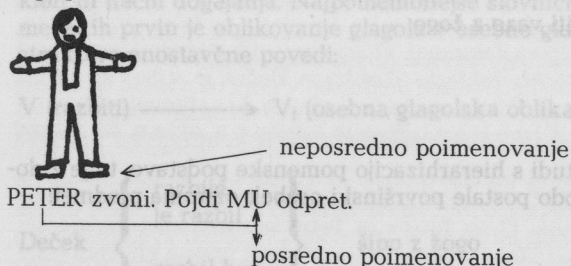
Izbira obeh temeljnih sestavin sporazumevalnega vzorca je odvisna od situacije ali sobesedila.

3. Sobesedilno motivirane pretvorbe oblike povedi

Povedi, ki jih oblikujemo po opisanem postopku, lahko povezujemo v večje pomenske in strukturne celote, ki vplivajo na njihove oblikovne spremembe. V tej zvezi bomo opozorili na oblikovanje stavčnih zvez in na pozaimljanje. Enostavne povedi pa lahko tudi strnjujemo v pomensko strnjene povedi (nominalizacija). Na postopke pronominalizacije, nominalizacije in povezovanja bomo tu le opozorili, njihova podrobnejša razčlemba pa bo predmet nadaljnjih raziskav.

3.1. Pozaimljanje (pronominalizacija)

Osební zaimék ne razkriva neposredno svojega predmetnega pomena: Pojdi MU odpret. Komu? Psu, tujcu, očetu? Zaimék je v posrednem poimenovalnem razmerju do predmetnega pomena:

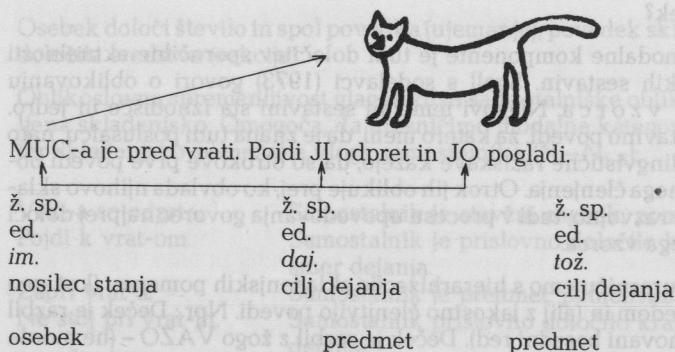
PETER – MU

navezovalno razmerje

Predmetni pomen zaiméka razkrijemo iz navezovalnega razmerja. Njegova funkcija je, da nadomešča iz sobesedila znan samostalnik ali samostalniško besedno zvezo.

Prišla je LAČNA IN PREMRAŽENA MUČA. Daj JI (= LAČNI IN PREMRAŽENI MUCI) vročega mleka. Tako prispeva k ekonomičnosti izražanja. Hkrati omogoča, da ob konstantnem predmetnem pomenu prevzame beseda razne skladenjske vloge:

ENAK PREDMETNI POMEN

RAZNI SKLADENJSKI POMENI OZIROMA VLOGE

Iz te ponazoritve je očitno, da je osebni zaimék skladenjsko motivirana besedna vrsta, je v posrednem poimenovalnem razmerju do predmetnosti in pomensko uresničljiv sobe-

sedilno (3. oseba) ali situacijsko (jaz – ti). Hkrati tudi vidimo, kako se skladijski pomeni oziroma vloge uresničujejo sklonsko (ob spremenjeni skladijski vlogi oziroma pomenu se je spremenil le sklon osebne zaimka).

3.2. Nominalizacija

Nominalizacija je pretvorba stavka v samostalniško besedno zvezo (S → NP):

Fleming Je IZNAŠEL penicilin.
Flemingova IZNAJDBA penicilina.
Fleming, IZNAJDITELJ penicilina.

Deček je MLAD.
Dečkova MLADOST.
MLADOST dečka.

Izid so deverbativni in deadjektivni, iz glagolov in pridevnikov izpeljani samostalniki. Ti se pomensko uresničujejo kot dejanja ali stanje in so torej v posrednem poimenovalnem razmerju do nejezikovne dejanskosti.

Nominalizacija opravlja vrsto funkcij. Med drugim omogoča pomensko strnjevanje stavkov (spoznavna funkcija), a (in) tudi, da poved razbremenimo iz sobesedila znanih pomenskih prvin (naklona, časa, osebe).

Primer strnjevanja:

Atomi se v telesu gibajo.

Atomi se pogosto trčijo.

Zato se gibajo neurejeno.

GIBANJE atomov v telesu je zaradi pogostih TRKOV neurejeno.

Pes je vso noč lajal. Pasji lajež je prebudil vso sosesko. Kot vidimo, nominalizacija operativno sprosti izpeljano samostalniško zvezo in omogoča, da jo vstavimo na poljubno skladijsko mesto nove povedi. Zaporedje os. → pov. → pr. pa je operativno negibljivo in pomensko vpeto v konkretni svet.

Izid nominalizacije so nove tvorjenke: iznajdba, iznajditelj, gibanje, trk, pregled. Pomensko so abstraktnejša kot njihove izvirne glagolske oblike (pregledati, iznajti, trčiti se, gibati se), operativno pa gibljivejše in dovtetnejše za nove pomenske odtenke. Polagoma lahko celo izgubimo občutek za njihovo glagolsko poreklo (vera, kritika, revolucija, poroka, dvom, pogovor) in jih vstavimo ponovno v bazo, med kategorijo pojmovnih imen. Oddaljenost od njihovega glagolskega porekla se kaže tudi v njihovi zmogljivosti, da prevzamejo vse skladijske vloge samostalnika: tri kritike, trije laježi, tri lajanja.

3.3. Povezovanje stavkov v stavčne zveze

Enostavne povedi lahko povežemo v pomenske enote višje vrste – zložene povedi. Z veznikom ekspliciramo pomenska razmerja med dejanjema ali stanjema. Medstavčna pomenska razmerja praviloma niso empirično dana, ampak razumsko vpeljana razlaga razmerij med dejanji.

		Pomensko razmerje
1. dejanje	2. dejanje	2.d. je vzrok 1.d. (KER)
Utrujaš me.	Preveč govoriš.	2.d. je posledica 1.d. (ZATO)
Preveč govoriš.	Utrujaš me.	2.d. je v nasprotju z 1.d.
Preveč govoriš.	Rad te poslušam.	(TODA)

Vezniki (ne vsi) torej vpeljujejo razumsko razlago razmerij med dajanji, zato razumevanje logično-pomenske podstave medstavčnih rezmerij dela nekaterim učencem težave.

3.4. Tvorba besed

Če vzamemo za upovedovalno propozicijo besede, ki so v neposrednem poimenovalnem razmerju do pomena, in za jedro povedi glagol oziroma vez z imenskimi dopolnili (samostalnikom, pridevikom, prislovom ali povedkovnikom), dobimo končno število enodelnih in dvodelnih glagolskih stavkov. Mi jih bomo poimenovali jedrni stavki. Otrok se mora naučiti, kako te stavke vstavljamo v besedilo in tako osvojiti postopke pozajmljanja, nadalje, kako jih pomensko strnemo (nominalizacije). Otroci v vseh družbenih okoljih imajo praviloma dovolj priložnosti, da osvojijo rabo in funkcijo zaimka. Raba pomensko strnjenih stavkov in stavčnih zvez pa je pogojena s posebnimi funkcijami in prenosnimi zvrstmi. Raba teh se v raznih okoljih različno porazdeljuje, zato prihaja do značilnih jezikovnih primanjkljajev. Podobno lahko rečemo za besedotvorno urtvarjalnost.

Kajti v obliki besednih zvez izražen pomen je izhodišče besedotvornih procesov. Glagolski stavek je izvir novih (drugotnih) besed, ki lahko prevzamejo skladijske vloge katerikoli od besednih vrst, ki so v neposrednem poimenovalnem razmerju do nejezikovne dejanskosti, npr.:

Jure ki skriva; Jure se skriva in ...

skrivanje Jureta (samostalnik)
skrivajoči se Jure (pridevnik)
skrivaje je Jure (prislov)

Povedkovnik smo v tem razmišljanju v celoti zanemarili.

J. Toporišič tudi opisna deležnika na -l, -n/-t ter nedoločnik uvrsti med povedkovnike (J. Toporočič, 1979/80).

Podobno so tudi stavki, katerih predikat je vez in imensko dopolnilo (samostalnik, pridevnik, proslov ali povedkovnik), govorna podstava besedotvornih postopkov:

Jure postaja star-se stara
Jure postaja človek-se človeči
Trava postaja zelena-zeleni

V besednih tvorjenkah so torej strnjeni skladijski (stavčni) pomeni. Dinamične prehode (besedotvorne in konverzne) pa najbrž omogoča že pomenska zgradba glagola, ki v svojem pomenskem jedru nosi zahtevo po imenskih pomensko-skladijskih dopolnilih. Ta možnost se uresniči na dveh ravneh. Najprej kot oblikovanje pomensko-skladijskega stavčnega vzorca (jedrnega stavka). Glagol pa si lahko izbori tudi možnost, da stopi na skladijsko mesto svojih pomenskih dopolnil v novem stavku, svoja pomenska imenska dopolnila pa si podredi kot prilastke:

Gospodar je ubil psa.

Gospodarjev uboj psa (je pretresel vso okolico).

V tem prispevku smo skušali le nakazati dinamične poti celovitega jezikovnega funkcioniranja, tako da smo tudi opredelili bazo tega procesa. To so predmetno-pomenske besedne vrste, ki so v neposrednem poimenovalnem razmerju do nejezikovne dejanskosti in ki so upovedovalna podlaga za tvorjenje jedrnih stavkov.

Na tretji ubeseditveni ravnini pa imamo opravka z besedami, ki so v p o s r e d n e m (pre-
tvorbni) razmerju do nejezikovne dejanskosti (osebni zaimki, tvorjenke, predlogi, vez-
niki, členki). To so skladišne besedne vrste.

Beseda lajež se pomensko uresniči kot dejanje, med samostalnike pa jo lahko uvrstimo
le zaradi njene skladišne vloge. Podobno velja tudi za osebni zaimke. Z njim uresni-
čujemo skladišne funkcije, njegov pomen pa izražajo imena.

Taka zamisel o jezikovem funkcioniranju zahteva obsežne empirične raziskave. Že sedaj
pa omogoča, da začnemo polagoma rušiti statično prikazovna jezika v šoli. Spoznavanje
jezika kot procesa, ki povezuje pomen z obliko, pa ne samo omogoča, ampak tudi zahteva,
da ga spoznavamo prek neposrednih (učencevih) ubeseditvenih dejavnosti.

Literatura:

- Chomsky, N., 1965: Aspects of the Theory of Syntax, Cambridge Mass, The M.I.T. Press.
- Dular, J., 1979/80: O definicijah funkcijskih zvrsti in njihovi formalizaciji v šoli, Jezik in slovstvo, 1. XXV, š. 3, s. 80–85.
- Dular, J., Kirn, R.: Oris oblikoslovne ravnine jezikovnega sestava, DDU Univerzum, Ljubljana, 1980.
- Fillmore, C.J., 1968: The Case for Case, v Bach, Harms, eds.: Universals in Linguistic Theory, New York, s. 1–88.
- Gnamuš, O., 1980: Razvoj učenčevih skladišnih zmoglosti, rokopis poročila o raziskovalni nalogi, Pedagoški in-
stitut, Ljubljana.
- Jacobs, R.A., Rosenbaum, P. S., 1973: Transformationen, Still und Bedeutung, Athenäum-Verlag, Frankfurt/M.
- Pogorelec, B., 1980: Teorija besedila in pomenska skladišna, referat, zborovanje slavistov, Nova Gorica, 1980.
- Sgall, P., Hajičová, E., Benešová, 1973: Topic, Fokus and Generative Semantics, Scriptor Verlag GmbH, Kronberg
Verlag.
- Stockwell, R.P., Schachter, P., Partee, B.H., 1973: The Major Syntactic Structures of English, Holt, Rinehart and Win-
ston, Inc., New York.
- Šaumjan, S., 1971: Structurale Linguistic, Wilhelm Fink Verlag, München, 1971.
- Tomič, O. M., 1978: Generative Syntax in Theory and Practice, Univerzitet »Kiril i Metodij«, Skopje.
- Toporišič, J., 1976: Stilistika skladišnih pojavov, Slavistična revija, l. 24, š. 1, Založba Obzorja Maribor.
- Toporišič, J., 1976: Upovedovanje, v: Slovenska slovnica, Založba Obzorja Maribor, s. 422–437.
- Toporišič, J., 1979/80: Še k teoriji besednih vrst, posebno predikativa, JiS, l. XXV, š. 7–8, s. 201–206.
- Toporišič, J., 1980: Teorija besedotvornega algoritma, SRL, l. 28, š. 2, s. 141–151.

Literarnozgodovinski problemi, gradivo, komentarji

» ČRNI ZAMOREC « V PREŠERNOVI BALADI O LEPI VIDI

(Izvor, uresničitev in pomen motiva)

Znano je, da je slovenski pesnik France Prešeren v tretjem zvezku *Kranjske čbelice* (1832) objavil
skupino pesmi pod skupnim naslovom *Balade ino pesmi med kranjskim ljudstvom pete*. V opombi je
bilo navedeno, da so besedila od »2. – 9. iz Gosp. Smoletoviga zbera (predelane kolikor se je treba
zdelo).¹

¹ Prim. objavo in opombe k tekstu v *Zbranem delu* Franceta Prešerna, ki je izšlo v redakciji Janka Kosa v Ljubljani
1966. leta (II, str. 131–34 in 313–15). Vsi citati so iz te izdaje.